

Imate informaciju, temu ili mišljenje, a niste sigurni kako ih napisati

Miroslav Vasilj, *Novinarski žanrovi: Forme u eri postistine i digitalnih medija*, Synopsis, PresSum, Plejada, Zagreb – Sarajevo – Mostar, 2022., 293 str.

UDK: 070.4

Novinarski žanrovi: Forme u eri postistine i digitalnih medija druga je knjiga autora dr. sc. Miroslava Vasilja, docenta na studijima novinarstva, odnosa s javnošću i informacijskih znanosti Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Mostaru. Knjiga govori o načinima na koje novinari, djelatnici u odnosima s javnošću, studenti, publika i aktivni korisnici novih medija mogu pomoću raznih žanrova što jednostavnije i profesionalnije napisati, snimiti i uobličiti informaciju, temu, stav ili mišljenje koje žele poslati u javnost.

Zanimljiva je autorova tvrdnja kako su novinarski žanrovi neka vrsta ugovora između novinara i publike. No, oni nisu dogmatizirani ni zadani, nego su načini, strukture kako što točnije, poštenije, jednostavnije, brže i razumljivije plasirati informacije, teme, stavove i mišljenja. Jedan od recenzenata knjige prof. dr. sc. Zoran Tomić ističe kako nam „autor otkriva da su uz poštivanje

novinarske etike žanrovi najbolja i najjednostavnija metoda kako umjesto lažnih vijesti pisati vijesti, kako se umjesto alternativnim činjenicama baviti činjenicama i kako se u vremenu postistine baviti istinom“.

Knjiga *Novinarski žanrovi* podijeljena je na devet poglavlja. U prvome poglavlju naslovljenu „Teorija novinarskih žanrova“ definira se što je novinarski žanr, razmatra se utjecaj novih medija na njihovu strukturu, opisuju se različiti pristupi izučavanja novinarskih žanrova, navode se osnovna obilježja žanrova, opisuju se kriteriji za njihov odabir, objašnjava se žanrovski proces te se s jezičnoga gledišta definira sâm pojam novinarskoga žanra.

Drugo poglavlje („Povijest novinarskih žanrova“) detaljno opisuje kako su nastajali neki žanrovi koje danas poznajemo, primjerice: vijest, izvješće, intervju, reportaža, komentar, feljton, kritika. U istome poglavlju prikazane su i povijesne

faze prevlasti određenih žanrovskih skupina.

„Hibridizacija novinarskih žanrova“ naslov je trećega poglavlja u kojemu se opisuje hibridnost i fluidnost žanrova, žanromorfoza, te se elaborira tema zašto je miješanje činjenica i stavova u informativnim žanrovima jedna od rijetkih hibridizacija kojoj se protive i teoretičari i sami novinari. Nudi se i odgovor na pitanje dovodi li takva vrsta hibridizacije do onoga što se naziva alternativna činjenica i lažna vijest.

Četvrto poglavlje naslovljeno „Klasifikacija novinarskih žanrova“ odnosi se na zadatke i načela klasifikacije, klasifikaciju žanrova u SAD-u, Ujedinjenome Kraljevstvu, Francuskoj, Njemačkoj, Italiji, Španjolskoj, Rusiji te klasifikaciju žanrova brojnih teoretičara iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Slovenije, Crne Gore i Srbije. Na osnovi europske tradicije, dosadašnjih klasifikacija i novinarske prakse u Hrvatskoj i BiH navedena je i nova klasifikacija novinarskih žanrova koja je zasnovana na dominirajućim postupcima.

„Informativni žanrovi“ peto je poglavlje u kojemu su objašnjeni prevladavajući postupci vijesti, izvješća, prikaza i onoga što se naziva *liveblogging*. Sljedeće poglavlje detaljno prikazuje komentatorsko-analitičke žanrove i strukturu

komentara, članka, analize i kritike. Sedmo poglavlje bavi se prevladavajućim postupcima narativnih žanrova: reportaže, portreta, feljtona i bilješke. Slijedi poglavlje posvećeno dijaloškim žanrovima: intervjuu, anketi, izjavi i panel-raspravi.

„Žanrovi i druge teorijske postavke u novinarstvu“ tema je posljednjega, devetoga poglavlja. U njemu se definiraju razlike između posebnih vrsta novinarstva, rubrika, emisija i novinarskih žanrova, zatim se opisuje uloga novinarskih žanrova u teoriji izbora vijesti, opremi teksta, odabiru lidova. Objašnjavaju se kulturološki i globalizacijski utjecaji na žanrove, medijska pismenost i novinarski žanrovi te se govori o tome kako bi žanrovi mogli izgledati u budućnosti. Knjiga sadrži i opsežan pojmovnik.

Uzimajući u obzir dosadašnje definicije žanrova, autor je predložio i definiciju prilagođenu teoriji i praksi u 21. stoljeću: „Novinarski žanrovi su fluidne/hibridne forme uobličene predmetom, metodom, funkcijom i medijem, koje posjeduju dominirajuće postupke uobličavanja informacija, tema, stavova i ideja, čega novinari, za razliku od publike, trebaju biti svjesni.“

Autor je za svaki žanr predložio i definiciju, a za svaki oblik izražavanja naveden je grafički prikazan

i strukturalno analiziran primjer iz hrvatskih i bosanskohercegovačkih medija. O svakome žanru pojedinačno, ali i o drugim elementima o kojima je u knjizi riječ, iz osobnih profesionalnih iskustava govore istaknuta imena hrvatskoga i bosanskohercegovačkoga novinarstva: Goran Milić, Zoran Krešić, Frano Vukoja, Tihomir Dujmović, Milan Šutalo, Jagna Pogačnik, Aleksandar Stanković, Željka Ogresta, Ivica Radoš, Branimir Bilić, Snježana Pavić, Amil Dučić, Đurica Drobac, Siniša Kovačić, Martina Pleština, Branimir Tomurad, Anamarija Dedić, Velimir Begić, Manula Bojo i dr.

Professor emeritus sa Sveučilišta u Zagrebu Marko Sapunar piše kako je riječ o knjizi koja pomiče granice tradicionalnoga udžbenika o novinarstvu i medijima. Za njega je ona izniman spoj teorije i prakse te bi trebala biti nezaobilazno štivo o samoj biti novinarstva – žanrovima.

Može se zaključiti kako nas autor ovim djelom vraća na izvorište profesionalnoga novinarstva, koje je u neprestanim previranjima, problemima i mijenama, podsjećajući nas pritom kako ono pomoću znanja o žanrovima ponovno može vratiti svoju veličinu, značenje i sjaj. Teorija i praksa novinarskih žanrova, njihovo poznavanje ili nepoznavanje, uz novinarsku etiku, ključ su

za razlikovanje vjerodostojnih od nevjerodostojnih medija te novinara profesionalaca od aktivista koji se lažno predstavljaju kao novinari. Tomu treba pridodati autorovu ne-skrivenu nakanu da nas, nakon toliko godina lutanja, vrati onamo gdje doista i pripadamo – europskoj novinarskoj tradiciji.

Silvana Marić Tokić
silvana.marictokic@ff.sum.ba